

8(C125)
K42

ГРАННОЈ ПИСАТЕЛЪАСЛОН ВІСТЈАС
РЕФЪАРД АШЛИНГ

29291

МЈАТЕЖНИК МОЋИ-ГАДЖ

КОМІ ГІЗ СЫКТЫВКАР 1938

РЕДАКЦИОННО-ИЗДАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР

УДК
95
СНБ-УзССР

МЯТЕЖНИК МОТИ-ГАДЖ

БЕРПАСАЛИС

В. Ватагин

21271

БИБЛИОТЕКА
Республики Узбекистан
Имму АССР
Ташкент

~~5198~~

~~ГПБ Уз.~~

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

СЫКТЫВКАР 1938

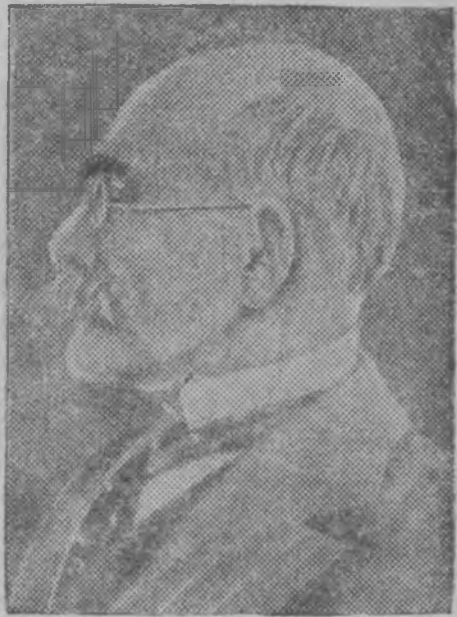
РЕДЬЯРД КИПЛИНГ
МЯТЕЖНИК МОТИ-ГАДЖ

ДЛЯ СТАРШЕГО ВОЗРАСТА

на коми языке

Редактор *П. Доронин*. Тех. редактор *О. Размыслова*. Перевел с русского *И. Жеребцов*. Рисунки *В. Ватагина*. Издание № 113. Удостоверенный Главлита № 2270. Заказ типографии № 1167. Тираж 2000 экз. Формат бум. 72 X 108; 1-32. Печатных листов 1. Авторских 0,62 листа. Сдано в производство 18/V-88 г. Подписано к печати 9/VII-88 г.

Отпечатано в типография УМП, г. Сыктывкар,
Коми АССР, Дом печати.

Редјард Киплинг

(1865—1936)

Став англискöј писателјас пöвсыс сöмын Редјард Киплинг бостлис легендарнöј гонорар—быд кывјыс шиллинг. Киплинглөн быд кыв сулавлис мијан деңга вылö ветымын ур зарнiөн. Гажа да чувствительнöј фиккенс—став человечестволөн друг—ез бостлы i дасöд јукөнсö тајö деңгаыс серти.

Киплинг англискöј писателјас пöвсыс öтнас, кодлөн сочиненiејасыс заслужитисны ыжыд чест петны полнöј собраиeөн нöшта автор олигас-на.

Кіплінгөз Англіја ез кылы ташом літературноҗ ізлішествојас јылыг.

Мыјон објаснітны ташом славасө? Мыјон објаснітны, мыј Кіплінг лоі муса писателон англискөј шөркост обывателјас, медалом салдатјас да пöрыг лордјас пөвсын?

Сөмын сіјон, мыј Кіплінг вөлі „настојашщөј“ жестокој да чорыд брітанецон, коді гіжіс ассыс кнігајассө океан вывса владычіца Ыжыд Англіја слава вөсна, сіјө імперіја вөсна, көні некор оз леччывлы шонді, Кіплінг вөлі сылон верној слугаон да сылысөн.

Кіплінг воспевајтіс салдатјасөс да офіцерјасөс, колоніальној војнајас, жестокоост да смеллун.

Сіјө-кө сувтіс Англіјаса ыжыдалыг классјаслы паныд, сөмын сыыг, мыј најө ез вөвны тырмымөнја мужественној да „просвешшонној“ работітелјасөн. Мукөд народјасөс пөкөрітөм, Англіјалы пөлза вылө духовној да матеріальној озырлунсө налыг пычкөм, рабјасыг мілліонној арміјајас лөсөдөм Кіплінг мөвпалөм серті вөлі сөкыд іскусствоон, мудрөј наукаон, кодөс омөла гөгөрвооны Англіјаса геңералјас да перјас. Сөмын сы понда Кіплінг і серавліс на вылын.

Пөрыг лордјас да геңералјас ез гөгөрвоны, мыј насаң колө тајө выскочка журналістыслы, коді чужіс да быдміс Індіјаын, пышној тропіческөј провінціјаын. Најө ез гөгөрвоны Кіплінглыг ус-

ласомсö да нимтылісны сїјöс „нахалнöј босакöн“. Но вылјас, просвешшоннöј имперіалїстјас, візöдлісны сы вылö мöдногöн—тапöдісны-нін Кїплїнгöс пелпомöдыс, кывзїсны сылыс сöветјассö да мынтїсны сылы шїллінгöн кывјыс.

Кїплїнглөн олöмыс—трагїческöј прїмер, кызї генїј вермö погубїтны ассö.

Талант сылөн вöлі бырлытöм, гїжан кывјыс—точнöј да озыр, выдумкаыс сылөн вöлі тыр збыллунöн, збыл олöмыс нещыштöм паскыд да шензöдана тöдöмлун кыöм серпасјас öзјоны да југјалöны сылөн кнїгајас лїстбокјасын.

Став тајö својствојасыс вöлі тырмана, медым лоны писателөн, кодї ескö пондіс прїнадлежїтны став человечествоыслы. Но Кїплїнг öткажїтчїс таыс. Сїјö сујїс ассыс талантсö англїјскöј салдатскöј тесак векнїдік пуртöсö, сїјö ез кöсјы прїнадлежїтны человечестволы да бöрјїс буржыкöн лоны брїтанскöј имперіалїзмöс воспевајтыс сылысөн. Уна вістјас Кїплїнглөн жуңгöны, быттö шыг рабјас чукöр вылö кавалерїјскöј атака возвылын трубалөн равзöм.

Кїплїнглөн німыс öтї візын сулалö сещöм имперіалїстјас німјаскөд, кызї Сесїл, Родс, Кїтченер, Чемберлен да полковнїк Лоуренс. Но збылыс-ö вöлі Кїплїнг помöз їскреңнöј имперіалїстöн?

Ферт-жö, ез. Шочїніка сылөн тыдовчылісны

веккыд кывјас. Сіјö новлөдліс 'ас' пыщкас зев уна темајас, кодјасöс вöлі запретиöма ачыс аслыс. Ыжыд таланта морт, сіјö ез вермы не аҕыны правдасö. Сыыс сөкыд вöлі сылы аслыс і аслас вöла вывті тајö правдаыс век-жö пыравліс сылөн вистјас листбокјасö.

Ташöм листбокјасыс Кіплінглөн меддонаöс. Ташöм ногөн сылөн гіжöма кымынкö вист. „Индіјалөн кувсöм уровень јылыс“, мучитöм салдатјас бунт јылыс, Томмі Аткинсјас јылыс, кодјасöс вöлі моритöма тропическөј казармаын; медбöрын сы јылыс, мыј Индіја сешöм страна, көні, көсјан-кө мыждыны мортöс преступленијеын, позö нöбны став мыждан помкајассö щöш і морт шојсö 54 рупіјаыс“

Замечательнöј „Джунглијасса кнігаын“ сіјö медвојдöр сетіс јос серпасјас мортлыс природакөд вермасöм јылыс; дасөкмысöд немса кнігајас пöвсыс тајö öтi медбур кніга. Тајö серпасјасыс торја-ңин донаöс советскөј лыддыгысјаслы — сешöм странаса јöзлы, көні природасö переделајтöмыс муно сешöм пыдысаң да смела.

Кіплінглөн олöмыс писатель олөм дорыс јонжыка муно салдат либö разведчик олөм вылө. Сіјö уна ужавліс газетјасын. дыр вöлі војеннöј корреспондентөн. Оліг чöжыс сіјö заңимајтчіс сіјөн, мыј странствујтіс свет вывті, став му пелöсјасті,

кытчö сузöдчöма-нин вöли Англїјалөн кыс либö кытчö сїјö көсјіс нужöдчыны.

Кіплінг гїжіс 37 кнїга.

Тажö вöлі сöд уска, öчкіа, косїнік тушаа Англїчанїн, öчкіыс сылөн зөбіс сылыс јос сїн візöдлассö. Ставыс сыын вöлі подчїнтöма öви целлы,—весїг почеркыс. Сїјö гїжіс чорыда, разборчївöја, сещöм почеркөн, кущöмөн гїжöны војеннöј донесенїејас.

Кіплінглөн вліјанїеыс мїрöвöј літєратура выlö вöлі вывтї ыжыд.

К. Паустовскїј.

МЈАТЕЖНЫК МОҒИ-ГАДЖ

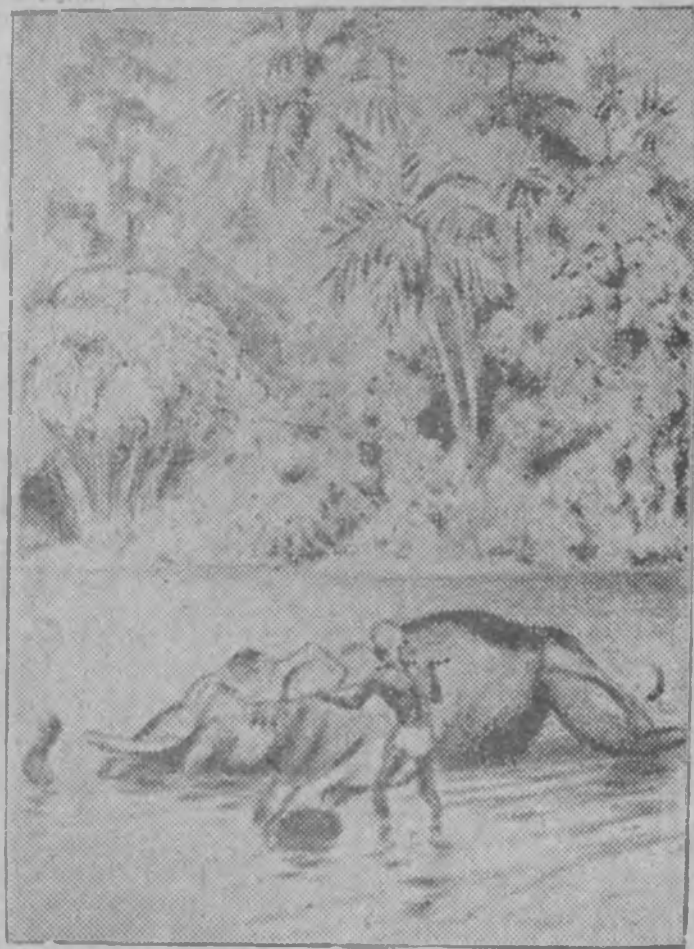
Коркө Индиянын оліс өті плантатор, коді көс-
жіс весавны вөр участок кофејнөј плантаціјас
улө. Кор сіјө кераліс став пујассө да сотіс се-
тыс посніјассө, колісны нөшта мырјас. Динаміт
дона, бі дејствујтө нөжјөн. Медбур мыр бер-
тан орудіје—слөн, став эвер вылас владыка. Сіјө
перјө му пышкыс мырјас лібө бівенјаснас, ко-
лісны-кө најө, лібө кыскө мырсө канат отсөгөн.
Сің, плантатор пондіс медавны слөнјасөс өткөн,
гозјасөн, кујімјасөн да заводітчіс ужавны. Мед-
бур слөныс вөлі мед омөл погоншціклөн ¹⁾ лібө
махаутлөн. Тајө бур жівотнөјсө шулісны Моғи-
Гаджөн. Сіјө вөлі аслас махаутлөн мырдыны
поэтөм собственностөн, а та јылыс оз поң вөлі і
мөвпавны туземнөј самоуправлеңіје дырјі, сы
понда, мыј Моғи-Гадж вөлі сушществөөн, коді
верміс ескө лоны сөмын царјаслөн собствен-

1) Погоншцік—слөн ужөн вескөдлыс морт.

ностөн. Гөгөрвоана кыв ыло вужөдөмөн сы-
лөн нѳмыс вөлі „Слөн-Жемчужина“. Но стра-
нанас управлајтс Британіја, і махаут фисаос не-
код ез торклы собственостөн владајтөмыс.
Тажө вөлі тужтөм, самтөм морт. Нажөвітліс сіјө
аслас слөн вынөн уна фенга да устөзыс жуль-
ліс, кучкавліс Моті-Гаджөс палаткаса пощкөн
воэ кокјасса чувствительнөј гыжјасас. Тајө слу-
чајјас дырјыс Моті-Гадж ез талавлы фисөс кув-
төзыс, сы вөсна: сіјө төдіс, мыј нөјтөм бөрын
фиса пондас кутлыны сылыс хөбөтсө, бөрдны да
шуавны сіјөс аслас рафетанторјөн, аслас олө-
мөн, аслас лов мускөн да сетас сылы жуышты
кущөмкө крепыд жуантор. Моті-Гадж јона ра-
фетліс спиртној жуанторјас, торја-нын арак¹⁾. Но
сіјө окота пырыс жульвліс і палмөвөј вина, нѳ-
нөм-кө буржыкөс сылы ез сетлыны. Сесга фиса
водас вөлі узыны Моті-Гадж воэын кокјас костө
да сы вөсна, мыј унжыкыссө фиса водльвліс мѳр
туј шөрө, Моті-Гадж стөрөжитіс сіјөс, ез лез
вөлајасөс, подајасөс, повозкајасөс, сувтөдліс
став ветлыс-мунысөс, кытчөз фисалы оз ло око-
та садмыны.

Лунын плантаторскөј керас ылын узыны ез
удајчывлы: оз поэ вөлі рѳскујтны ыжыд жало-

1) Арак—рысы, палма сокыс лѳбө сахарнөј тростныкыс вөчөм
спиртној жуантор.

Мові-Гадж зев німкою пирыс куїліс бок вылас, а Фіса ніртіс сіїс кокосової пальмиди.

ваніеон. Фіса пукавліс Моґі-Ғадж сылі вылын да сетавліс сылы приказаніејас, а Моґі-Ғадж бертіс мырјас—сылон вөлі зев бур кык бівен¹⁾), лібө кыскіс канатјас—сылон вөлі кык зев јон пелпом. Фіса лапкөдліс сылыс јурсө пелјас сајтіс да шулывліс сіјөс слөнјас царөн. Рытнас Моґі-Ғадж ассыс кујімсо фунт свежөј зелең сојөм бөрын јуліс арак кварта, а Фіса сіґ-жө вөлі пөлучитас ассыс пајсө; сесеа пуксас Моґі-Ғадж кокјас костө да сылө сыланкывјас, кытчөз оз во узан кад. Вежон пыщкын өтчыдыс Фіса нуөдліс Моґі-Ғаджөс ју вылө, Моґі-Ғадж зев нымкоф пырыс кујліс бок вылас лапкыд местајас шөрын, а Фіса ыртіс сіјөс кокосовөј швабраөн да кірпічөн. Моґі Ғадж зев бура рөґнітіс швабраөн шлопјөдлөм кірпічөн чорыда кучкалөм дорыс, кірпічөн-кө кучкалө көзайныс, сіјө петкөдлө, мыј колө чеччыны да бергөдчыны мөд бок вылас. Сесеа Фіса відлавліс сылыс кокјассө да сінјассө, бергөдлывліс сылыс зев ыжыд пелјасыс-лыс дорјассө, корсіс абу-ө көнкө јазвајас, лібө ез-ө заводітчы сінјасын воспалеңіе. Відлалөм бөрын кыкнаныс „сылігтыр чеччылісны морыс“. Моґі-Ғадж лоө қік сөд да југјалан рөма, бостас хөбөтас пуыс нещыштөм даскык фут куза уввож да өвтчө сіјөн, а Фіса гартө гөрөдөн ассыс көтасөм куз јурсісө.

¹⁾ Бівен—клык.

Бура мынтысан мiрнө] уж мунiс таҗ i воҗө, кытчөҗ сiсaлы ез ло окота сaдбыртөҗыс јуны. Сылы колө вөли вөчлыны прaмө] оргiја ¹⁾. Рa-миңика јуыштөмјасыд сылы ез воны сөлөм вылас, сөмын чiнтiс сылыс мужествосө.

Сiјө локтiс плантатор дiнө да бөрдiҗ тырји шуiс:

— Менам мамө] кувсөма.

— Сiјө кувсылiс тенад вaж плантaција вылын-на, төлыс кык сајын кымын, i нөшта өтчыд кувсылiс, кор те ужaлин ме ордын колaн во,— шуiс плантатор, сiјө вөли төдса туҗемецјас пөвадкајасөн.

— Сiҗ-кө сiјө менам төтка; сiјө вөли меным җик мам код-жө,— нөшта јонжыка бөрдiҗи сiсa.— Сылөн колiны сaскөкјамыс чeлaд җик нaнтөг да меным ковмас нaјөс вердны,— воҗө шуaлис сiсa јурнас жожө кучкасөмөн.

— Kodi теныд јуөртiс та јылыс?

— Пошта,— вочавiҗи сiсa.

— Поштаыс ез-нiн вөв җоң вежон. Мун бөр аслад участок вылө.

— Менам сiктө воiс јөзөс вiан вiсөм, i менам став гөтырјасө] кувны пондiсны!— ырзөмөн бөрдiс сiсa, i өнi збылыс-нiн сiнваыс пондiс кiссыны.

Оргiја—кутсытөм, разгулнө] пiрушка.

— Чукөстлөј Чіханос, сійө фисакөд өтi сiктыс,—щөктiс плантатор.—Чіхан, тајө мортыслөн гөтыр ем?

— Талөн?!—горөдiс Чіхан.—Абу. Некущөм нывбаба мiјан сiктыс оз виқөдлы та вылө. Најө регыджык верөс сажө петасны слөн сажө.

Чіхан пылсмуни. фиса бөрдис да горзiс.

— Нөшта-кө өтi мiнута, теныд омөл лоө,—шуис сылы плантатор.—Весас уж вылө.

— Но, өни ме вiстала ставсө лучки,—зев сөлөмсаыс шліпыктiс фиса.—Ме кык төлыс-нын ег жулы. Ме көсја ветлыны, медем буржыка жуыштны көнкө ылынжык тајө јенежса плантаціаыс. Тақикөн ме некущөм неприятност ог вөч.

Плантатор чужөмтi котөртiс нумдөм.

— фиса,—заводiтiс сiјө,—те вiсталин вескыда, ме ескө пырыс-пыр-жө леқi тенө, поэiс-кө справiтчыны Мотi-Гаджкөд тенад ветлиг костi. Те төдан, мыј сiјө кывзө сөмын тенгыд.

— Мед олас јенежлөн југјалөмыс неламын сурс во! Ме ветла сөмын жеңыфiк даc лун кежлө. Сiјө кад колөм бөрын—кланiтча менам вераөн i честөн да ас лолөн—ме бөр локта. А тајө неыжыд кад кост јывсыд он-ө те, јенежын чужөм мортөј, мiлөстiвөја разрешiт меным чукөстлыны татчө Мотi-Гаджөс?

Разрешенiје вөли сетөма. Пел чунөдана фиса

городом шы выло ыжыд бивеносец¹⁾ петис рошчо вужорыс, кони сijo ассо кискало воли бусон, кожайнсо виччысиг моз.

— Менам соллом жүгөрө, пјанікјаслон покровитель, вын тыра гора, копыртлы пелто,—шуис сиса слон воңо сувтомон.

Моти-Гадж копыртис пелсо да чолөмалис хөбөтнас өвтыштөмон.

— Ме муна,—шуис сиса.

Моти-Гаджлон сінјасыс жүгүтисны. Сijo гулајтөмтө радејтліс кожайн дорыс не ещажык.

Тайо случаясын пыр удајтчывлө нещкыны уна сикас чөскыдторјас, кодјас быдмөны туж бокјасын.

— Но те, ыжыд жура пөрыс порс, те колчан татчо да кутан ужавны.

Сін жүгјалдымыс кусі, көт і старайтчис Моти-Гадж петкөдлыны ассо дөвөлнојон. Сылон лөгыс петис плантација вылын мыр бертөм выло. Таыс сылон вислісны пінјасыс.

— Ок, солөмшөрө, ме ветла дас лун кежлө! Лептыв месаң матыс воң коктө, да ме те ныд кокад кучкаломон петкөдла кымын лун ветла, космөм најт гуранса зөрјөс лагуша те.

Сиса кватитис палаткаса зиб да дасыс кучкис Моти-Гаджлы кокјасас. Моти-Гадж урзиг тырји тувтчаліс кок вылыс кок выло.

¹⁾ Тани оорныс муно слон жылыс.

— даc лун,— шуис фиса,— тен колö ужавны,
пујас перјавны вужнас да кыскавны, кызі прика-
житас теныд со тајö мортыс, Чіхан. Бост Чіха-
нöс да пуксöд сійöс аслад сылі вылö.

Моѳи-Гадж бергöдыштіс хöбöт помсö, Чіхан
пуктіс сы вылö коксö да лебыштіс слөн сылі
вылö. фиса сетіс Чіханлы сöкыд анкус—кöрт бек,
кодөн вöтлöны слөнјасöс.

Чіхан кучкіс Моѳи-Гаджлы јурас, кызі туј
вöчыс кучкалö ізјö.

Моѳи-Гадж пондіс трубітны.

— Лаңт, сöд вöрса кабан. даc лун чöж Чи-
хан лöө теныд махаутöн. А öнi прöшщайтчы
мекöд, менам сөлöмлөн эвер. О, менам владыка,
менама цар! Мірса слөнјасыс меддонаöј, стада
пышса ліліја, віз ассыд почтениöј здорвјетö,
ло бур вöчысöн! Прöшщай!

Моѳи-Гадж гартіс фисаöс хöбöтнас да кыкыс
лепгыштіс сійöс сынöдас. Сіјö ныр тазі прö-
шщайтчывліс көзайныскöд.

Öнi сійö пондас ужавны,— ескöдіс фиса план-
таторöс.— Пофö меным мунны?

Плантатор довкнітыштіс јурнас, і фиса во-
ші сук вöрö. Моѳи-Гадж бара заводітіс мыр
бертны.

Чіхан вöдітчіс сыкöд бура, но та вылö ві-
чöдтöг, слөн чувствуйтіс ассö öткадн да шудтö-
мөн. Чіхан вердіс сійöс чöскыдторјасөн, уж бö-

рын Чіханлөн кагаыс ласкайтчис сы дінын, а Чіхан гөтыр весіг шуліс сіјс мусаһи, но Моті-Гадж вөлі природнөј холостакөн. Сіјө оз гөгөрво семја пыцца һимкоһасөмтө.

Сылы окота вөлі бөр бергөдны ассыс возға олөмһамсө—кодалөм да кодјурөн уҙөм, лөкыс сіјс һөјтөм да ҫикөј һамөн ласкайтөм. Но кыҙи плантатор ез шензы, век-жө сіјө ужалис бура.

ҫыса-жө тајө кадһасһөјтис тујјас вывтi, кыт-чөз сіјө ез зураһ ас кастаса шленјас дiнө—свад-ба вылө. Сени сіјө јөктiрад да пјанствуйтiрад мө-

dödčis, кыз шуасны, ва ғылыд, зікөз воштіс кад жылыс артыштөм.

Воіс dасötіköd лунлөн асыв, но dіса ез во. Моti-Гаджөс рачісны, медым заводітны лунса уж. Сіjө пыркнітчіс, гөгөр віzөdліс, пельпомјас-сө лептыштліс да mödödčis бокө, бытtө сылөн ужыс вөлі möd местаын.

— Хаж! Хо! Бөр кос!—горзіс сылы Чіхан.— Бөр кос да лепты менө аслад сылі вылө, шудtөм-лөн гөра! Қос бөр, о, горнөj склонјаслөн мічлун, став Індіјалөн мічлун, лепты менө, а он-кө, ме жугла тенад гөса воz кокјасыс став чуңјастө!

Моti-Гадж җебыdіка мурөстіс, но ез кывзы. Чіхан ускөdчіс сы бөрсә гезjөн да кутіс сіjөс. Моti-Гадж чошкөdіс пелјассө, Чіхан, tөdіс, мыj сіjө лоө, көt і заводітліс-на вензыны ськөd від-чөмөн.

— Ен dур менам!—горзіс сіjө.—Бөр мун за-гонө, dавөл пі!

— Храмп!—мурөстіс Моti-Гадж да сіjөн і поналіс, пыdі-кө җе пуктыны чошкөdөм пел-јассө.

Җебрежнөја сувтөмөн да пу вож аклалөмөн, коді служітіс сылы пің весалан щөтка пыdі, Моti-Гадж понdіс довјавны керас вывті, сме-кајтчіс мукөd слөнјас вылын, кодјас муртса-на кутчысісны уж dінө.

Чіхан вісталіс та жылыс плантаторлы; сіjө пе-

тіс керкасы понјасөс нөјтан плетөн да локыг шшолкјөдліс сіјөн. Моті-Гадж жежыд мортлы вөчіс ыжыджык чест—вөтліс сіјөс аслас „храмп-јасөн“ міла четвѳерт кымын, да јөршітіс веранда¹⁾ вылө. Сы бөрын сіјө сувтіс керка дінө, тірзіс став тушанас серамысла, кызі пыр вөчлөны слөнјас.

— Мі сіјөс нөјтыштам,—решітіс плантатор,— сіјө пөлучітас сешөм нөјтөм, кушөмөс некушөм слөнны ез на удајтчыв аңывыны. Сетөј Кала-Наглы да Назімлы даскык футөвөј чепјас да шөктөј најөс сылы пуктыны даскык кучкөмөн.

Кала-Наг—(мөд ногөнкө „сөд эмеј“) да Назім вөліны став участок вылын медгырыс слөнјасөн; најө објазанностө пыріс шөш слөнјас вылын ыжыджык наказаніејас выполнітөм, сы понда, мыј ні өті морт оз вермы кың следуютө нөјтны слөнөс.

Најө хөбөтјасө бостісны нөјтөм вылө лөсөдөм чепјас да, наөн голөдчөмөн, мөдөдчісны Моті-Гадж дінө, көсјісны сіјөс эескөдны кыкнан боксаңыс. Моті-Гаджөс ез нөјтлывыны став сіјө комын өкмыс во олөм чөжыс, і сіјө ез көсјы бостны тајө выл сикас опытсө. Сы вөсна сіјө сулаліс віччысіг тырјі, вескыдвыв да

1) В е р а н д а—балкон, кілчө.

шужавыв журсö довкјöдлөмөн, і меґитчис Кала-Наглы госа бокас, бурещ сiјö местаас, кытчö ныж бивеныс вермас ескö пырны пыдöжык. Кала-Наглөн бивенјасыс ез вöвны. Власт кутан пас пыддi сылөн вöли чеп, но бөрја минутас сiјö артыштiс, мыј буржык вешыны Мотi-Гаджыс ылöжык, петкөдлыны сылы, мыј чепсö сiјö вајис сöмын теш вылө. Нағим сiғ-жö бергөдчис да тeryба мунис гортас. Тајö асывнас сылы ез окота вöv косасны. Мотi-Гадж колi сулавыны öтнасөн, сулалiс пелјассö лептыштöмөн.

Плантаторлы лоi еновтчыны, і Мотi-Гадж бара заводiтiс лубопытнöја видлавыны керас вывсö. Кор слöныд оз көсјы ужавны да көртавтöм, сыкөд сещöм-жö кокнi справiтчыны, кызи көкја-

мысдас өтi тонна сөкта караб вывса пушкакөд, kodöc ускөдiс морскөй качка. Сijö тапjөдлiс важ дpугjассө мышкуөдныс да жуавлiс налыс, кокныда-ө шедалөны мырjас вiставлiс уж jылыс лөсавтөм торjас, вiставлiс, мыj слөнjаслөн ем праваjас лунжынса куз шоjччөг вылө; бөрө да воzө шөj-төмөн, таz удiтiс сijö гудыртны став стадасө шондi леччан кадөч-на, кор сijö бөр локтiс ас-лас загонө соjны.

— Он көсjы ужавны—он кут соjны,—скө-рыс орөдiс Чихан.—Те дiкөj слөн, а абу велөдөм жiвотнөj. Мун аслад джунглад.

Чиханлөн iчөтiк мугөм кучика кагаыс ужалө вөли хiжинa ¹⁾ жоjас, сijö нужөдiс небыдiк кi-jассө öзөс дорса вужөрлан. Мотi-Гадж зев бу-ра төдiс, мыj таjө сушществойс Чиханлы вөли свет вылас меддона. Сijö нужөдiс ассыс хөбөг-сө соблазнiтeльнөjа крукылтөм помнас, а мугөм кучика кага горөдчөмөн ускөдчiс сы вылө. Мо-тi-Гадж кутiс сijөс, лептiс вывлан, i мугөм кучи-ка кага радлiс-нiн сынөдын, даскык футөн вөли вылынжык аслас батсыс.

— Велiкөj владыка,—шуиc Чихан,—медбур пыза сөчөнjас, лыднас даскык, пастанас ставыс кык фут, ромын көтөдөма, пырыс-пыр-жө лоө-

¹⁾ Хiжинa—керка.

ны тенад; да сыыс кынҗи лоо сетома кыксо фунт свежөј том сахарнөј тростник. Сөмын лучки-ладнө леҗ улө таяө ынөм-абу код детинка-сө, кодi меным аслам сөлөмыс да олөмыс до-нажык.

Моті-Гадж зев лучки пунктис мугөм кучика кагаос аслас воҗ кокјас костас, кодјас вермісны талавны да пөртны пинь весалан шөткаө Чихан-лыг став керкасө, да пондiс виччысны сојан. Пондiс сојны сiјө, а мугөм кучика кага кыссiс сетыс.

Моті-Гадж вугралiс, думажтiс фiса жылыс. Слөнјаслөн емөс уна таинственнөј својствојас; на пiыс өтiөн колө индыны сiјөс, мыј слөнлөн вывти ыжыд тушалы уҗөмыс колө став мукөд ловја сушествојас дорыс ешажык. Сылы тыр-мымөн уҗыштны нол либө вит час војын: војшө-рөҗ кык час кујлө сiјө өтi бок вылас, војшөр бөрын чассаң кык час-жө кујлө мөд бок вылас. Мукөд вес олан кадсө сiјө коллавлө сојөмын, ноксөмын да ропкакылан куҗ сорнијасын.

Војшөрын Моті-Гадж петiс аслас загоныс: сылы дум вылас угi, мыј фiса код јурөн кујлө көнкө пемыд вөрын да некодлы сiјөс дөзөрит-ны... I вот сiјө зонь вој шөјтiс вөрти, пошiктiс, трубитiс да пелјассө пыркөдiс. Сiјө леччiс ју дорө, пондiс трубитны лапкыдiнјас вестын, көни фiса пыр купажтлiс сiјөс,—но воча шыасөм ез

Моті-Гадж лелтс Чіханлыс мугѳм кучіка кагасѳ вылѳ.

вөв. ҫиҫаӧс сiјӧ ез вермы аҫыны, но сы пыдди шыӧдiс участок вылыс став слӧнјассӧ да муртса кувтӧҫныс ез повӧд вӧрын кущӧмкӧ ҫиганјасӧс.

Јурдигас ҫиҫа воiс плантација вылӧ. Сiјӧ збылыс чорыда пјанствујтiс да вiччыгiс неприятностаҫ отпуск срок колӧм вӧсна. Сiјӧ кокниа лолыштiс, кор аҫгiс, мыј керкајас i став плантацијаыс ҫоӧӧс, вӧрӧддытӧмӧс (ӧд сiјӧ тӧдӧ вӧли мыј-сурӧ Мотi-Гадж характер јылыс), да мунiс ас јывгыс доложитны, сорнитигас унаыс копыртчылис да пӧрјасiс. Мотi-Гадж мунiс завтракајтны загоӧ. Сiјӧ шыҫјалис војын гулајтӧм бӧрын.

— Чукӧст ассыд ӧвертӧ,—щӧктiс плантатор. ҫиҫа горӧдiс таинственнӧј слӧн кывјӧн, кодӧс, кыҫи ескӧны некымын махаутјас, вӧли вайӧма татчӧ Китајыс нӧшта мiр чужигас-на, кор ыжыдавлисны слӧнјас, а ез војтырјас.

Мотi-Гадж кылис да локтiс. Слӧнјас оз скачитны. Најӧ ветлӧдлӧны местаыс-местаӧ разнӧј ӧдјасӧн. Кӧсјӧ-кӧ слӧн суӧдны курјерскӧј појездӧс сiјӧ оз ускӧдчы скачӧн, но појездӧс суӧдас. Таҫи Мотi-Гадж воiс плантатор ӧзӧс дiнӧ, тӧдӧмыс, воҫжык сы дорыс, кор ҫихан каҫалис, мыј сiјӧ мунӧма загоныс. Слӧн ускӧдчыс ҫиҫа сывтырјӧ радысла трубитiг тырјi; морт да животној бӧрдiсны, нувгiсны, да малалисны мӧда-мӧдсӧ

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ГЫРЫОЖЫК АРЛЫДА ЧЕЛБАФАСЛЫ БИБЛИОТЕКА

ИНОСТРАННОЙ ПИСАТЕЛЬЯСЛОН
ВИГТЯС

1. Г. ФЛОБЕР — Прөст сёлөм
2. А. дОдЕ — Писмөяс менам мельничасан
3. П. МЕРИМЕ — Таманго
4. ГЛУИ ФЕ-МОПАСАН — Море вылын
5. А. ФРАНС — Кренкбиль
6. Ч. ФКЕНС — Торговөй агентлөн исторija
7. О. УАЛД — Преданнөй друг
8. Р. КИПЛИНГ — Слоновөй Тумай
9. Р. КИПЛИНГ — Мjатежнйк Моти-Гадж
10. Г. УЕЛЛС — Океан пыдöсын
11. Г. УЕЛЛС — Емпюрнис ди
12. КОНАН-ДОУЛ — Голубөй Карбункул
13. М. ФВЕН — Чеччалыс лагуша
14. дЖ. ЛОНдОН — Мексикаеңец
15. дЖ. ЛОНдОН — Олөм радеjtөм
16. БРЕТ ГАРТ — Зөля старател
17. О. ГЕНРИ — Краснокожөйяслөн вожд
18. В. ИРВИНГ — Pin Bau Binkt
19. ГОФМАН — Мастер Мартин да сьлөн подмастеряс
20. МУЛЬТАТУЛЫ — Galdi da Adinda